

TOÓT-HOLLÓ TAMÁS
Tárva-nyitva

Ahogy a dombra vittek, az Ősz Őreg közvetlenül mellénk szegődött, hogy az úton szóra méltasson, s a szavak szavakba öltésével bizony engem is csak ráncba szedjen, hogy legyek bár én folyton csak göncökkel gubancos, s hosszú út porából vett köpönyeg szárnyaival szárnyasan toprongyos, de a garabonciások tojás héjából megtört és kitört koronájával tisztelkedve az Árkok Földjének álma velem megint csodákat álmodjon, s hozzá még birodalmat is álmodjon. Hogy az Árkok Földjének álmával is csodákat álmodjunk, s hozzá még higgyünk is ebben az álomban. Higgyünk, s higgyünk akkor is, ha ugyan bizony minden egyes ébredéssel meghalunk, holott ugyan a halálban is csak új és új álmokat látunk.¹

S ahogy a garabonciások iskolájával tudós tizenegy diák a malomkerék tetején engem szépen megmegbillentett, de közben rendületlenül csak a koronázás dombja felé vitt és vitetett, s ahogy mellettünk az Ősz Őreg is a jelenlétével tüntetett, s királyt avató kérdésekre készült és készítettett, jött utánunk szépen sorban az egész vendégsereg.

Mögöttünk bandukolva, a hangszereikkel szépen mórirkálva ott játszott hát az összes tündéri muzsikus, hogy ne ők kiáltsanak, ha a Föld dübörög. Hogy a szabad Nappal ékes koronázás ünnepén se legyenek ők mások, mint fűszálon egy picit él. Hogy ott legyenek ők nagyobbak a világ tengelyénél.² Hogy ha ők értünk országolni jöttek, legyen az ő országuk a Föld Zenéjének és az Ég Zenéjének hatalmával teljes.

Lett mögöttünk erre megint akkora csődület, hogy ha nem a koronázás dombja felé nézünk, hanem a magunk háta mögé pislantunk, láthattuk volna mi már abban a koronázásra várva összegyűlt, fényesen ünneplő tömegeket. Láthattuk volna a kötündéeket és kőóriásokat, láthattuk volna a nászcsillagokat és a hadvezető csillagokat, láthattuk volna a csillagszemű és az árkok barázdálta arcokat, láthattuk volna a látásunk örömeire körénk gördülő összes köveket, s láthattuk volna, hogy amiként ők gördülni tudnának, azonkép-

pen már akár falakba is magasodhatnának, hogy legyen azokban a falakban is elég zendülés, ha a tündéri muzsikások már elfáradnának. De bármerre néztünk és nézelődöttünk volna, bizony más sehol nem láthattuk volna a part mellett ringatózni a kék folyó hullámain nemrégiben még ott ringó tojáshéjat is, hogy ha kívánóság vagyunk, bizony magunknak éppen álmokkal álmos tündért kívánjunk, de ha éppen találóság vagyunk, éppen ugyan találjunk.³ Találjuk magunk körül hullámokon ringó tojás héját. Találjuk magunk körül a kicsiny kertben megbújó irtózatossan nagy kert minden rejtve rejtőző zugát. Néha úgy találva, mintha éppen megint vendégségbe tartanánk. Néha úgy találva, mintha éppen megint tojáshéjban ringatóznánk.⁴

Mert elhagytatnak akkor mindenek – mondta az Ősz Őreg. Úgy szólalt meg, mintha nem is hozzám szólna, s úgy beszélt, mint az, aki úgy tesz, hogy amit mond, azt csak úgy maga elé mondja, de a megejtve elejtett szót így is minden figyelmes lélekhez eljuttatja.

Éles kövek közt árnyékom csörömpöl – mondtam, tudván tudva, hogy úgy beszélünk mi most egymással, hogy azt ugyan senki sem hallja. Tudtam, hogy arról beszél, amit a Nap Iskolájában el kellett szenvednem, s amit a Hold Iskolájában a holtak világába kellett temetnem. De tudtam, hogy tudja azt is, hogy a ringó tojáshéjat a vízparton meg nem látni annyi most nekem, mint meghalni. S annyi most nekem, mint saját hamvaimból újjászületni, de azzal a kinnal is csak meggyötörtetni, hogy a hiányt a víz partján sajogni látván kell bizony erőnek erejével megállnom, hogy azt tegyem, amit szívem szerint tennem kellene. Hogy szólhatnék még vele, akit úgy szerettem, holott ugyan még mindig a torkomban lüktet a közele. Holott bizony még riadt vagyok, mint egy vadállat.⁵ Holott megfizettem én már minden égi és földi árat, s zúgott már velem a kínok szagatva szagató kinja, mint rettentő áradat.

Tudod, mi az, ami van, s mi az, ami nincs. S tudod, hogy ennek így kellett történnie – mondta az Ősz Őreg.

Tudom, hogy nincs már velem az álmokat álmokba szövő tündér. Tudom, hogy megnyílik már nekem a Könyv, hogy álmot álomba már ő írjon nekem.

Tudod-e az áldozat értékét? Tudod-e, mit üzenhetsz tőle, ha tudod az áldozat mértékét?

Részlet a szerző *Gördül a kő* című, a *Kő Misztériumát* alkotó regénytrilógiájának harmadik darabjából

1 Vö.: György Attila: *Harminchárom – IX. A táltos*

2 Vö.: József Attila: *Nem én kiáltok*

3 Vö.: *Fehérlófia* – a Thy Catafalque *Microcosmos* című albumának hatodik száma

4 Vö.: *Ghost Dance* – Felipe Arcasas *Aeolian Processes* című albumának negyedik száma

5 Vö.: Pilinszky János: *Apokrif*

Tudom. Külön kerül az egeké, s örökre a világvégi esett földeké. De virrasztok a számkivettetésben. Hányódom én, mint ezer levelével, és szólok én, mint éjidőn a fa.⁶

A ragyogó Nappal és a telő Holddal teljes mutatvány véget ért, de az, ami csak bemutató lett volna, bemutatkozás lett. Királyi bemutatkozás – a királyság minden áldozatának bemutatásával, s az avatott királyoknak járó minden tudás megnyílásával.

Tudok valamit, de amit tudok, azt olyan koronára várva mondom, amely nem földi hatalom koronája, hanem a szüntelenül keletkező teremtés erőinek tojás-koronája. S ha korona is bár, csak egy fél tojásnak törött héja alkotja. S ha korona is bár, ha látod majd rajtam, úgy bicegne a fejemen, mint a bohóc sipkája. Erre a koronára várva mondhatom hát most is, a malomnak billegő kerekén, a tizenhárom küllő körkörös tetején állva, hogy aki az ország szégyenét veszi magára, az lesz hát a szabad Nap és a szabad Hold fényével megszentelt ország királya. Hogy aki az ország nyomorát veszi magára, az lesz a világ királya.⁷

Az igaz szó: mint önmaga fonákja – mondta az Ősz Öreg, de az egyik szavát azért rögtön a másikba is öltötte, mert a garabonciásokból eljövendő királyok sorát is a szájára kellett még vennie.

Az élet vizével máris összefolynak benned az Ég vizei, hogy az élet vizeitől újjászületve az ország nyomorát is bátran magadra vehesd. De az ország nyomorával most a dombra érve a szüntelen teremtés fél tojás-koronáját is magadra veszed, hogy ezek után azzal teljen ki neked az Árkok Földjén a vendégség. Ha adtál eddig, bizony adsz majd a vendégségben is. Adsz úgy, hogy azzal nevét adod a benned élet vizében megfürdő, s hozzá még Naptól, Holdtól szüremelő fényeknek. Adsz úgy, hogy azzal a Könyvet is ideadod, s hozzá még nyitatlanul is kinyitod. Hogy a csillagok abban mind szépen ragyogjanak. Hogy a tojással koronázott garabonciásnak is szépen utat mutassanak. Hogy hadd találja a Holdban is a házat a szeretőjének⁸ – mondta az Ősz Öreg.

Leszek hát tojással koronázott garabonciás. Megmutatnád-e nekem azt a koronát?

Megmutatnám. Éppen a fele ez annak a tojáshéjnak, melyben kertekbe rejtve a tündérrel együtt vendégségtél. Melyen a hullámokat csobogtatva az Égnek és a Földnek örömére a csillagok fényével együtt révedeztél és ringatóztál, s ugyan bizony soha el nem tévedtél.

Bizony így tettem, ha fáj is erre emlékezmem. Így tettem, hogy még a kő csak úgy legyen, mintha a csontunk volna. Hogy a hullám is csak úgy legyen, mintha a vérünk folyna. Hogy ahol annyi jó és rossz napunk tölt, lelkesedve feldobogjon a Föld.⁹

Mikor az Ősz Öreg tenyere kinyílt, lett egyszerre csak megtorpanása a királyt avató, korona dombjára tartó járásnak, ahogy a tizenegy deák a magasban tartott, hogy legyen én pajzsra emelt kiválasztottja a hosszú út porából vett toprongyos göncök gubancolásának. Ahogy megtorpantak, ők is az Ősz Öreg tenyerében sárgálló tojás-korona csodájára meredtek, de amit ők meg nem kérdezhettek, arra a kérdésre merszem csak nekem lehetett.

Tenyeredben látom a koronámat, de ha a tenyered becsuknád, a koronámat a markod máris elnyelné, olyan kicsi volna ő. Nem lesz-e kicsi az a darabka törött tojáshéj az én fejemre, ha eljön a koronázás ünnepe?

Jó, ha a markomat látod, s a tenyeremen heverő csodát firtatod. De ha már így van, s a tenyeremet méregeted, megmondanád-e nekem, hová tűnik az öklöm, ha kinyitom a tenyeremet?

Megmondanám, de emberi beszéddel ezt én nem mondhatom meg, hiszen erre nincsen szó – mert a név, ha mondható, nem az örök név.¹⁰

Ezért van az, hogy az Ég alatti világot magába az Ég alatti világba kell rejtened, hogy ne legyen, mi veszendőbe menjen. Mert ugyan ez sem volna más, mint a dolgok állandóságának nagy törvénye.¹¹

A kisebbet a nagyobbba rejteni helyénvalóak tartják, pedig megesik, hogy akkor is elvész. Így veszett el az én irtózatosan kis kertem is, benne az irtózatosan nagy kerttel, mely a tojáshéj maradékába zárva ring már messze tőlem, ahogy a tündér sincs már énvelem. Az Ég alatti világot ezért magába az Ég alatti világba rejtem, ahogy a koronámat majd felteszem, s az Árkok Földjének nyomorát, magamat és a népemet menten-

6 Vö.: Pilinszky János: *Apokrif*

7 Vö.: Lao-ce: 78.

8 Vö.: *Csillagok, csillagok* (magyar népdal)

9 Vö.: Vörösmarty Mihály: *Liszt Ferenchez*

10 Vö.: Lao-ce: 1. (Kulcsár F. Imre fordítása)

11 Vö.: Csuang-ce: VI/1. Csuang-ce azt mondja, hogy a folyómederben eldugott csónakról, a mocsárba süllyesztett hegyről egyesek

azt mondják: jól rejtve vannak. Csakhogy – folytatja – az éjszaka közepén jön valaki, aki elég erős, vállára veszi, és elmegy vele, a sötétben alvók akkor még mit sem tudnak róla. A kisebbet a nagyobbba rejteni helyénvalóak tartják, pedig megesik, hogy akkor is elvész – jegyzi meg, majd hozzát teszi: ha viszont az Ég alatti világot az Ég alatti világba rejted, nem lesz, mi veszendőbe menjen. Ez a dolgok állandóságának nagy törvénye – jelenti ki.

dő, szépen magamra veszem, hogy a kertjeikbe az enyéimet egyszer még visszavezethessem.

Ha ezt tudod, akkor tudnod kell azt is, hogy a tojánhéjnak koronájával megkoronázva a kicsiben elrejtőző nagy felett is úrrá leszel.

Tudom, hiszen bár már éppen tudhatom is. Tudom, hogy ami méret méretek rajtam és bennem, bármikorának mutatná is magát, az éppen magához mérten legyen méretes, hogy se kicsinek, se nagyoknak ne féljem, a teljességét viszont csorbítatlannak ítélem.

De ahhoz, hogy tojánhéjnak tört darabját te csorbítatlannak vélhesd, még a Könyv tudásáról is ki kell kérdezzek. Mondd el még egyszer, amit a mutatvány álmába szédülve, a hatodik iskolát járva kimondtál, mert kíváncsi vagyok, hogy álomból riadva magadnak mennyi új életet szakítottál, s a régi, álmokkal álmos életeredből magadnál mennyit marasztottál.

Ha éber vagyok is, csak úgy vagyok bár éber, hogy álmodom. S amit megálmodtam, azt meg nem fejem, de közben váltig meg is őrzöm. Ez az én ajándékom. Ez az én megváltásom. Ez az én tudományom. Ez az én magányom. Ahogy a Könyv is mind csak ez nekem. Ajándék is, megváltás is, tudomány is, s hozzá még magány is. Mert magányra ítelt vele a sorsom, hiszen vele együtt magam is a saját sorsommal példázom, hogy ebbe a Könyvbe beleolvasni van ám annyira veszélyes, hogy aztán ne is lehessen belőle mindenki veszedelme, de ne is lehessen mindenkinek a segítségére.

De ha azt olvasod ki belőle, hogy menjél fel, bizony felvisz a magas égbe. De ha felvisz a hét magas égbe, Könyv ő a megmaradás ünnepére. Könyv ő az Árkok Népének büszke gyönyörűségére. Felvisz a Világlátó Bérc legtetéjére. A kristálytisztá és hideg hegyi levegő lélekkel lelkes lélegzésére. Ha a koronád rajtad lesz, a garabonciások királya tüstént úgy leszel, hogy a Könyv veled lesz, s érted lesz, s hozzá még általad is lesz. Miként ugyan volt is, van is, lesz is. De onnantól fogva nem úgy lesz, ahogyan a tarisznyában lapult,

hanem úgy, ahogyan az őshagyomány tudja a lapjait, s a lapjainak titkait. Hogy perdülnek már azok a lapok előtted, s ahogy perdülnek, téged bizony a királyi hatalmaddal együtt is egyre csak térítenek-fordítanak, hogy a könyv sorai téged is sorba sorakoztassanak. De azok a sorok akkor nem ám csak téged írnak, hanem a pusztá léteddel is egyre csak írva vannak. Írva vagyon bennük a sorsod – írva vagyon benned minden elmúlásod és minden multhatatlan múlásod. Hogy legyen is mulatásod, s legyen neked nemulass is, ha éppen erre volna moccanatlanul is csak moccanó indítatásod. De ha koronás fő képében a Könyv képében te is csak leírva élő, s írásból valóra válva az életbe kitérő sor leszel, sorát kell ejtened a Könyv csodájának, s meg kell fejtened azt a csodát, hiszen még nem veled történik, de benned kiteljesedő tudás ő máris. Hiszen bár most utoljára fejtheted meg ezt a csodát, mert amint már rajtad történik, nem lesz már szavad arra, hogy veled éppen mi volna az, ami a magad esendőségével is csak megesik.

Fejtem hát a Könyv csodáját, amíg csak fejthetem. Felmutatom hát a példáját, amíg ezt a példát még nem a magam sorsával példázom. Most tehetem ezt utoljára, mert amint fejemre kerül a tojánhéjnak koronája, annak a Könyvnek a soraiban lesz garaboncosokkal gubancos az én sorsom mindétig kavargó szentírása.

Megállt hát a koronázási menet, holott a koronára már nem volt miért figyelni, hiszen olyan szépen eltűnt az az Ősz Öreg hirtelen bezáruló markában, hogy öröm volt nézni. De volt még éppen mit hallgatni, ha a koronázásra váró királyon is volt még mit vallatóra fogni. Hallgatták hát, milyen vallomásra készülök. Megvallottam hát, amit a királyok útján az Ég Köveinek követségében még éppen időben, s még utoljára éppen elárulhatok.

Mit tesz neked a történet a Garabonciás Könyvéről, mely a paraszt kétökrös szekerén a löcsre akasztva őrizetlen maradt?¹²

12 Vö.: Ipolyi Arnold: *Magyar Mithologia*. XV. Papok (Táltosok, magusok, bölcsek. Jósok, javós. Bűvösök. Bájosok. Varázsoló. Bélnézők. Garabonciás diák.) A Magyar Mithologia „garaboncosokról” szóló részében Ipolyi előbb általánosságban beszél a garabonciás diákok birtokában lévő könyvről, a bölcsesség könyvéről, melyből bármit ki lehet úgy olvasni, hogy a kiolvasott jelenések a valóságban is megjelennek. Annak bizonyosságául, milyen erő rejlik a bölcsesség könyvében, „mellyel minden garaboncos el van látva”, Ipolyi előad egy történetet is egy kétökrös szekéren az úton hajtó parasztemberről, aki felvett a szekerére egy rongyos embert, kinek a vállán egy tarisznya lógott. A vándor előbb a tarisznyáját a szekéren a löcsre akasztotta, majd fáradtan elheveredett és elaludt a szekéren. A paraszt kíváncsi volt a tarisznya tartalmára, belenyúlt,

s előhúzott belőle egy könyvet. Belenézett, s megakadt a szeme egy szón, „mely így volt megírva: *felmegyünk*”. Erre az országot emelkedni kezdett vele, az ökrök mind feljebb és feljebb mentek, míg nem a Nap a parasztot és az ökröket égetni kezdte. Ekkor a Nap végre az alvót is felsütötte, aki elijedve látta a könyvet a paraszt kezében, de gyorsan egyet fordított a levélen, s olvasni kezdte: „*lemegyünk*”. Az út erre rögtön ereszkedni kezdett, le is jutottak idővel a földre, s akkor a vándor azt mondta a parasztnak, nagy szerencse, hogy a könyvet be nem csukta, mielőtt a „*lemegyünk*” szót ki nem olvashatta belőle, mert ha így tett volna, azonnal lezuhantak és ízzé-porrá törtek volna. A diák megköszöni a paraszt szívességét, majd eltűnik, a paraszt pedig megfogadja, hogy soha többé a szekerére ringy-rongy embert nem vesz.

Jól tetted, Ősz Öreg, hogy a kérdéssel rögtön az elevenemre tapintottál, hiszen bár nem hiába vagy te dicső kegyelemmel teljes, s hozzá a rejtve rejtőző és a diadallal ragyogó fénnel is igézetes. Mert ez a történet nekem máris azt teszi, hogy ugyan bizony már az sem véletlen, hogy a halálosan fáradt garabonciás a tarisznyáját nem a feje alá rakta, ahogy összeroskadt, hogy a paraszt szekerén végre egy darab ideig elszunnyadhatson. Tudod te is a lőcs hatalmát. Hiszen amíg szekér a szekér, addig van annak szekéroldala. S amíg van annak a szekérnek szekéroldala, éppen a lőcs volna annak a két oldalnak a maga támasztéka. S amíg csak biztonsággal gördül a szekér, addig a lőcs görbén meghajló alkalmatlansága volna az az eszköz, mellyel a gördülő szekéren a lent és a fent éppen egybeér. Hiszen ahogy a lőcs alul a lőcskámvával a tengelycsapra támaszkodik, fölül pedig a szekéroldalt megtámogató lőcsgúzsba illeszkedik, úgy találja meg a helyét a Garabonciás Könyve is Ég és Föld között, hogy ő bizony ne csak könny legyen, hanem Égnek és Földnek támasztéka legyen, s Ég és Föld között az utasával szabadon bárhová és bármédig elragadtasson.

Takaród az ég, szekered a föld, nem csoda, hogy a lőcsben máris a magad járásának nyomára akadtál. De mondd tovább, amit még elmondhatnál – biztalt az Ősz Öreg.

Paripád a négy évszak, vezetőd a fény és a sötét – adóztam az Ősz Öregnek éppen elismeréssel is, de szavaim áldó áldozatával is, holott ugyan mi a szavak vesztegetése nélkül is egymásra ismerhettünk, hogy tudván tudjuk: messzire utazunk, de ki nem merülünk sosem. Mert ez sem volna más, csak a határtalan föld megismerése. A határtalan földé, ahol takarónk, az Ég mindent betakar, szekerünk, a Föld mindent elbír, paripánk, a négy évszak mindent hasznossá tesz, vezetőnk, a fény és a sötét mindent magába ölel.¹³

Mondd tovább hát, de most arról is beszélj, miért volt olyannyira rongyos az a talányos szerzet, aki a paraszt szekérének útjába akadt, s ha már olyan rongyos volt, ugyan bizony miféle dolga lehetett, melybe úgy belefáradt, hogy már jártányi ereje is csak alig maradt – mondta az öreg.

13 Vö.: Wen-ce: 2.: Wen-ce emlékezete szerint Lao-ce egyszer azt is kifejtette, hogy a nagy emberek békések, nem sóvárognak; nyugodtak, nem aggódnak – de nem is nagyon lehetne ez másképp velük, mert takarójuk az ég, szekerük a Föld, paripájuk a négy évszak, vezetőjük pedig a fény és a sötét. Ők ugyanis így tartanak ki az Út szíve mellett, s éppen ezzel ismerik meg a határtalan földet. Ezért a világ dolgait nem cselekvéssel kell megvalósítani – folytatja Lao-ce –,

Ha a könyvet a szekér lőcsére akasztotta, az a diák attól volt rongyos, hogy akkor éppen a hatodik iskola emlékeinek útját járhatta. Mert az volna az Eget és Földet egymásnak támasztó Könyv iskolája, de közben ugyanaz az iskola volna a magad darabokra szaggatásának próbája. Ez volna hát a tündérekkel varázsos emlékeid tüzre vetetésének égőáldozata. Tudom, mit érezhetett az a diák, hogy megszagattatva is úgy volt, hogy attól ronggyá rongyolódott, de még meg is pörkölődött. Hiszen amikor belevágsz a tanulmányaidba, hogy a Könyv a tiéd legyen, nem tudod, hogy a végén égned kell. Ha tudnád a kint, amellyel magadban akkor mindent eljegyzel, ezen az úton dehogy is indulnál el. Maradnál ember, nevelnél gyerekeket, ültetnél fákat, szüretelnéd a szőlőtő termését. Dehogy is adnád át magad a megszagattatásnak, a kiúttalanságnak és az otthontalanságnak. Hogy bármerre jársz, vendég ott már csak úgy lehess, hogy aztán a visszaút végén a tojánhéjban ringatózó világ kincsét már soha többé magadhoz ne ölelhesd.

Miért gondolod, hogy a vándor éppen a hatodik iskola emlékeinek útját járhatta, amikor kétökrös szekér útját bolondító fogása akadt, s azzal a fogással is csak magára maradt, hogy zuhanna bár a mélységes álom felejtéssel mélységes kútjába?

A tizenkét iskola során ez az iskola van pont félúton. Ezért van az, hogy itt kapja meg a garabonciás a könyvet. Hiszen félúton lenni annyi, mint a különböző világoknak éppen a határán időzni. A különböző világok határán időzni pedig annyi, hogy el kell indulni egy úton valamelyik világba. Mert el kell indulni minden úton. Mert az embert minden úton várják. Mert nincs ám halálos érv sehol a maradásra.¹⁴

S miért hullik a vándor olyan mély alvásba, hogy éppen csak akkor riad fel belőle, amikor már majdnem késő van a felriadásra?

Mert ha világok határára érkezett, magát a Könyvre bízza, s a Könyv útját ő még csak befolyásolni sem akarja.

De ezzel a Könyvet avatatlanak kezébe adja.

Hiszen ugyan nem történhet azzal a Könyvvel semmi olyan, amit a Könyv maga nem akar. Ha túl van a diák a hatodik iskolán, akkor ezt ő már javában tudhatja, amikor a könyvet éppen a lőcsre akasztja.

hanem saját természetükhöz igazodva kell segíteni. A tízezer lény fejlődését csak úgy segíthetjük, hogy megragadjuk a lényegest, és visszatérünk hozzá. A bölcsék ezért önmagukban az alapot csiszolják, kívül pedig nem díszítik magukat. Felfényesítik éltető szellemüket és félreteszik tanult véleményeiket.

14 Vö.: Bódy Gábor: *Amerikai anizsisz* – a film első képsoraiban motóként olvasható három mondat

Megmondanád-e, hogy a Könyv az óvatlanul a könyvbe lapozó parasztnak a maga tudományát miért csak egyetlen szóval mutatja?

Mert abban a Könyvben a sorok nem úgy sorjáznak, ahogyan más könyvben tennék, hiszen valójában nem is könyv az, csak formáját tekintve tetszik annak. Mert abban a sorok bizony már nem mások, mint a tízezer dolog hetvenhét forgásának téres terei. Mint egy Régi Kert száraz ágakkal és zöldellő indákkal talányosan burjánzó növényei, melyek közt motozni hallasz esti órán valami állatot, mert madár tollászkodik ott a lombok közt, habár ugyan láthatatlan. Olyanok abban a könyvben a sorok, mint ahol bozószerűség van, ahol álomszerű az illetékes sora. S ahol egyszer csak mégis oly áttetsző az egész,¹⁵ hogy onnan sehova nincsen már máshova, habár ott a sorok sorjázását éppen ugyan sok-sok üresség tagolja.

Ha azt mondod, hogy az a könyv a formájával kissé talán megtéveszt, amikor magát éppen csak Könyvnek mutatja, ugyan mondd már meg, szerinted mi volna hát azoknak a szépen egybefűzött és összekötött lapoknak a betűk bozótjainak burjánzásával illetékes sora?

Nyitva van az aranykapu, csak bújni kell rajta. Mert csak az aranykapu az, ami nyitátlanul is nyílik.¹⁶ Nyitva állva is csak bújni bujtogatva. Tízezernyi lény figyelmétől kísérve is csak bújást bujtatva. A bozót zöld leveleit is csak az aranyló fénybe bontva.

S megmondanád-e, hogy miért éppen az az egyetlen szó lehetett az, amely a Könyv betűkkel bozotos bozótjában a paraszt figyelmét magára vonta? Miért azt olvasta ki a paraszt abból a könyvből, hogy az a szekér akkor éppen felmegy a magas égbe, habár ugyan a kétökrös szekér éppen ugyan nem Göncölnek szekere?

Felmegyünk – ez volt az a szó, amelyet a Könyv kiadott magából, hogy semmilyen ártó szándéknak ne lehessen ő kiszolgáltatva.

Miért éppen ezzel a szóval védhette meg magát a Könyv? Hiszen ezzel magát a garabonciást is veszélybe sodorta.

Nem sodorta veszélybe a garabonciást, hanem csak azt tette, amit tenni kellett, ha már a garabonciás a döntést a két világ határán megpihelve éppen ráhagyta. Kiadott magából egy szót a Könyv, de ezzel is csak azt adta ki, ami benne élt. Hogy megtudja, mennyit ér, ami éppen már időtlen idők óta

benne él. Egyetlen szó volt ez – de szólt abban az egy szóban egy hang a szív fájdalomért. Szólt abban egy hang a fél kalapért. Szólt abban egy hang a végső gyönyörért. Szólt abban egy hang a belső hatalomért. Szólt a hang, hogy lerepüljön a héj. Szólt a hang, hogy kitörjön a szél. Szólt a hang, hogy utánam hajoljon egy kéz. Szólt a hang, hogy a hangnak titokzatos csataterén szólván minden úgy legyen, akárha úgy lenne, hogy a régi testem is csak szépen visszanéz.¹⁷ S hogy miért ez a szó nézett vissza a diákra a régi testemmel együtt? Mert annak, aki a megszagattatás próbája után egyben marad, az út csak felfelé vezet. Legyen bár alatta kétökrös szekér, mely alatt egyszerre csak az égbe emelkedik az ország útja. Legyen bár az a felfelé vezető út a Nap közelébe érve annyira tüzes, hogy a parasztot és az ökröket ott a Nap már égetni kezdi, s az álmából lassan azt a mélyen alvó garabonciást is felsüti.

Tudod-e, hogy mit tesz ebben a történetben, hogy a paraszt és a két ökör szinte már meggyullad a nap forróságában, mire a garabonciás éppen csak szépen megébred?

Ez nekem csak azt teszi, hogy kibírja a garabonciás a sárkányok tüzét is, ha már olyan szerzet volna ő, aki ércet, követ megolvasztó, földeket, hegyeket megperzselő tűzvészben pedig meg nem éghet. S ha kibírja a sárkány tüzét, kibírja hozzá még a regössíp fújásának minden tüzes ütemét. S ha ez a zene és ez a tűz őt együtt szépen megtalálja, vele már a tánc is csak úgy járja, hogy érti ő már hozzá még a magtárat, melyet a sárkánnyal és a síppal hajlongó forgórózsa ölelve örvénylő karjai önmagukba zárnak, hogy úgy öleljék magukhoz a magoknak tárát, mintha ezzel az öleléssel magukat ők is a párafelhőknek adnák. S nekem a magtár magjainak értéke is éppen csak annyi, mint amikor elmegy egy táltos ökör napkeletnek. Hogy ő aztán össze tudja ragasztani a szétdarabolt testeket. Hogy elmegy egy táltos ökör napnyugatnak. Hogy ő aztán lelket tudjon fűjni az egyberagasztott testekbe. Ennyi a mag, mely a magtárba éppen még beférne, de tudhat is erről éppen eleget a Mag népe, hiszen bár az a nép is csak a Garabonciás Könyvének népe. Így eshet hát meg az, hogy az Árkok Földjén nem múlik el úgy nap, hogy ne lennének olyanok, akik arról beszélnek, hogy a messzeségben táltosok és garabonciások élnek. Elmondják, hogy az ő ételük szél, az ő italuk harmat, s

15 Vö.: Karátson Gábor: *Hova tér vissza micsoda?* – Wu, a dolog - (ollózás, nyomdai erdők) – esszé a Tao Te King kiadásához

16 Vö.: *Inhale The Sun* – az Atlantis *Mistress Of Ghosts* című albumának kilencedik száma

17 Vö.: VHK: *Ki vele, az istenért!* (szöveg: Grandpierre Atilla)

úgy kószálnak messze a négy tengeren túl, hogy közben párafelhőkön utaznak, s hozzá még sárkányháton szárnyalnak. Úgy hírlik aztán, hogy olyanok is vannak, akik ebben inkább kételkednének, de nekik erre azt szokás mondani, hogy azok a csodákkal eljegyzett szerzetek eget verdeső hullámok árjába bele nem fulladnak, ércet, követ megolvasztó, földeket, hegyeket megperzselő tűzvészben pedig meg nem égnék.¹⁸

S miért csak a Napnak a közelinél is közelebről süítő tűzére ébred meg a garabonciás?

Hogy a világok határán átkelve, s az emelkedő országút magasságába érve neki bizony már a jó Nap adjon jó napot. Hiszen ugyan nem ébredhet ő a parasztnak jajkiáltására, mert az a paraszt a kezében a Könyvet akkor már csak úgy tartja, mintha moccsatlan bénasággal verte volna meg őt a sorsa. Ahogy aztán a Nap közelében járva, a nap sugaraiból valamennyit magának is összenyalábolva végül a diák megébred, s gyorsan a könyv után nyúl. Akkor abban egy újabb szót is csak találva talál, s azzal a magasba vezető útra tévedt kétökrös szekér is szépen hazatalál. Lemegy az országnak a föld rögein elpihenő útjára, hogy ezzel is csak azt mutassa annak, aki éppen látni akarja, hogy van ám az országnak egy útja, mely a földön igazgatja a maga kanyargását, de van az országnak egy olyan útja is, amely a Nap közelében járva magát a fény országolásának adja.

De lemegy az a szekér.

Lemegy az a szekér, hiszen ahogy ők lemennek, az a lefelé vezető út lehet csak a paraszt és a kétökrös szekér szabadulása. Az az ő menekülésük onnan, ahol már őket a csillagok tüze fogná, s ahol őket a Napból szakadó láng is a maga martalékának tudhatná. De lemenni a garabonciásnak éppen csak

annyit tesz, hogy kerül ő egyet úgy, hogy onnan kerülvést megint csak felfelé vezethet az ő útja.

Felmegyünk. Lemegyünk. Két szó ez, nem több, nem kevesebb. De ha így van, akkor összesen csak két szó volna az, amely azt a Könyvet számunkra megmutatja.

Az üresnek tetsző, de mégis telis-tele telve kitelő lapokon az egy szó mint száz.¹⁹ Ami pedig százával seregel, abban az, ami számos, lehet még hétszerte számosabban is, hogy legyen az még számtalanszor is számosabban, hogy a tízezernyi átalakulás rajtuk is bőven kiteljen, amíg a diák a szekéren pihen az álmosnál is álmosabban.

Ahogy leérnek a földre, a garaboncos megköszöni a parasztnak a szívességét, majd eltűnik, a paraszt pedig magában akkor rögtön megfogadja, hogy ő ringy-rongy embert a szekérére soha fel nem vesz. Mit tesz neked ebben a történetben a paraszt szívessége? Mit tesz neked ebben a történetben a garaboncos rongyossága?

A paraszt szívessége nekem itt azt üzeni, amit a Virágzó Délvidék is csak úgy tud, mint ahogyan az Árkok Földje tudja. Hogy akik a nép tudását használják, azok mindent ismernek. Mert a nép erejével bírónak nem kell testőr, s a nép tudását használónak a világ vezetése nem okoz gondot.²⁰ A garaboncos rongyossága nekem itt pedig azt üzeni, hogy krajcárom sincsen. S ha már krajcárom sincsen, mert elszakadt az ingem, s az ingem maradék gombjai is csak úgy lógnak, hogy gombolódni ugyan már nem gombolódhatnak, legyen nekem helyettük gombom ott, ahol azt a titokkal ékes bokrétát magamnak a Semmiből kiszakítom. De abban a bokrétában a tizenkét virágok gombjai négyfelé álljanak. De az ő fűzérük arany- és ezüstfonállal legyen bekötve. De annak az oldással áldott kötésnek a mélyén gyémántkő rejtőzzön.²¹

18 Vö.: Csuang-ce I/3. Csien Vu mesél arról Lien Sunak, mennyire megfoghatatlanul csapongónak és nyughatatlannak találta Csie Jü hatalmas beszédeit. Ahogy mondja, Csie Jü szavai véget nem érően áradtak, mint a Tejút, hogy szinte megrettent tőlük, főként talán azért, mert oly furcsa és különös volt a mondandója, mintha talán nem is emberi beszéd lett volna. Ahogy Lien Su mégis megkérdezi, mi mindent hozott szóba Csie Jü, Csien Vi beszámol arról, hogy a beszéd szerint a Sokcselédhegyen szellememberek élnek, akik párafelhőkön utaznak, és sárkányháton szárnyalnak. Ehhez

azonban rögtön hozzát teszi, hogy szerinte bolond beszéd ez, s nem is hisz ám el belőle semmit. Lien Su ezt hallva megjegyzi, hogy számára Csien Vu szavai éppen azt bizonyítják, hogy nemcsak a test lehet süket és vak, hanem a gondolkodás is.

19 Vö.: *Tabula Rasa* – Nils Petter Molvær NP3 című albumának első száma

20 Vö.: Wen-ce.: 123.

21 Vö.: *Kampó vitéz* (magyar népmese)